

MILJÖPLAN för Lidingö Golfklubb

2022

Innehåll

1. NATUR

1.1 Livsmiljöer och Biologisk mångfald

1.2 Gräsytor

1.3 Förebygga föroreningar

2. RESURSER

2.1 Vatten

2.2 Energi

2.3 Inköp av material

3. SAMHÄLLE

3.1 Att nå ut i samhället

3.2 Golfare och anställda

3.3 Kommunikation

Miljösektionen i Lidingö GK

Stephanie Göthman, styrelsen

Anders Green, klubbchef

Adam Carlsson, banansvarig

Carl Johan Unonius, banan

Johan Gårdinger, restauratör

Gunilla Sellberg, miljöexpert, miljöjurist

Johan Gernandt, f d miljörådet

1. NATUR

1.1 Livsmiljöer & Biologisk mångfald

Landskap

Landskapsvården av verksamhetens externa ytor ska i största mån efterlikna naturlig miljö, samt ge golfspelare och andra besökare positiva miljöupplevelser. Därmed menas att skogs- och våtmarksvegetation samt dammar utgör naturliga delar av banan. Banans naturmarker (dvs marker utanför tees, fairways, ruff, greener) ska skötas och vårdas så att den naturliga mångfalden och den ursprungliga naturtypen bevaras.

För att skydda kulturella och historiska lämningar ökar vi löpande vår kunskap om ekologi och natur. Vi har även samarbete med Naturskyddsföreningen.

Naturanpassning

För att gynna den biologiska mångfalden prioriterar vi inhemska arter och är noga med att bevara stora kärnområden i viktiga livsmiljöer. Vi upprätthåller naturliga korridorer mellan livsmiljöområdena och kopplar dessa till omgivande livsmiljöer. Vi undviker gödsling i gräs och ängsmarker. På dessa områden klipper vi och tar bort gräsklippen en gång per år. Vi undviker att klippa ned alla gräsområden samtidigt. I skogsområdena lämnar vi kvar undervegetation där det är möjligt. Vi lämnar döda träd och död ved. Vi planterar inhemska och lokala träd och buskar och behåller den naturliga övergången mellan gräsmark och skog. Vi skapar buffertzoner mellan vatten och klippning. Vi skapar och håller efter bevuxna låga kanter mot dammar och småvatten. Vi har kantväxter för biologisk mångfald. För att öka den biologiska mångfalden stödjer vi mikrohabitater med fågelholkar och insektshotell.

Naturvård

Vi har gjort en initial inventering över livsmiljöer (Biotoper) och märkt ut på karta, både på och runt anläggningen. *Vi håller på att fylla på denna inventering över flera säsonger och vi samarbetar med Naturskyddsföreningen på Lidingö för att göra klart denna.*

Golfbanan ligger i en gammal kulturbygd med en rik och intressant kulturhistoria. Verksamheten ska bedrivas så att hänsyn tas till och information ges om denna historia. Golfbanan utgör i sig en del av kulturhistorian eftersom den tillkom 1926. Vi ska skydda våra historiska och kulturella lämningar. Lidingö golfklubb äger marken och det råder inget reservat eller annat skydd av livsmiljöer och arter.

Vi håller på och kontaktar kulturavdelningen i kommunen för inventering av arkeologiska lämningar. Idag har vi inga kända men uppkommer det ska vi skydda dessa och lyfta fram dem. Vi ska registrera anmärkningsvärda (skyddade, sällsynta eller utrotningshotade) arter om vi upptäcker sådana i området.

1.2 Gräsytor

Gräsytor, jord och näring

Gräsarterna är en blandning men står till största delen av *Poa annua* på greener, tees, fairways och övningsområden. I de klippta rufferna är det till största delen *Festuca ovina* och *Festuca rubra*. Vi försöker förbättra greenernas jordkvalitet genom att noggrant utvärdera användningen av

bekämpningsmedel. Vi testar och håller koll på jordens PH. Vi följer alla riktlinjer för gödningsmedel från myndigheter. Vid skuggade greener följer vi skogsvårdsplanen.

Skötselmetoder

Greener; Vi slipar greenklipparnas knivar 7 gånger per år. Vi varierar klippmönstret och välter 5-6 gånger i veckan under växtsäsong. Vi tar bort dagg varje dag. Vi vertikalskär en gång om året och knivluftar 2 gånger per år, luftar med hålpipning 4 gånger per år samt justerar klipphöjd. Tees; Vi slipar klipparnas knivar 3 gånger om året, styr trafik för jämnare slitage på gräset, varierar klippmönstret. Vi tar bort dagg dagligen. Vi knivluftar en gång om året, luftar med hålpipning 3 gånger om året. Fairways; Vi slipar klipparnas knivar en gång om året, varierar klippmönstret, knivluftar 2 gånger om året och klipp återförs.

Senaste åren har vi börjat dressa fairway på våren i stället för på hösten. Vi dressar med mellan 800-900 ton. Sanden vi köper in är återvunnen sand från schaktmassor.

Hantera skadedjur & sjukdomar

Vi identifierar och bevakar trycket från skadedjur och sjukdomar genom att leta på speciellt utsatta ställen efter tecken på sjukdomar. Se bekämpningskartan. Vi genomför svampanalys av Botaniska analysgruppen fyra gånger årligen. Denna finns dokumenterad miljöpärmern. Vi tvättar maskinerna ofta för att förebygga förekomsten.

1.3 Förebygga föroreningar

Minska risken för föroreningar

Golfbana & omgivande marker

Vi sköter sprut- och gödningsbuffertzonerna kring våra vatten och ekologiskt känsliga områden, dessa finns markerade på karta. Vi vattnar endast lätt efter gödning. Vid val av bekämpningsmedel väljer vi endast godkända preparat och vår personal är behörig att använda bekämpningsmedel. Sprututrustningen testas och kalibreras regelbundet. Vi följer de riktlinjer som finns för bekämpning och vi använder lämplig skyddsklädsel.

Maskinhallen

Alla farliga substanser förvaras och används på ett sätt som minimerar sannolikheten för spill. Vi för register över de farliga ämnena och de förvaras i avsett rum. Där finns också utskrivna säkerhetsdatablad till alla medel.

Under våren 2020 placerades Eco Simplex ut, ett skåp som Suez tillhandahåller för insamling av farligt avfall. Ett skåp med pulversläckare som utlöses automatiskt vid eventuell brand. Töms en gång om året. Eco Simplex ansvarar för hanteringen av farligt avfall.

Klubbhuset

Klubbhuset och banan följer all lagstiftning vad det gäller utsläpp av avloppsvatten.

Under säsong 2020 har restaurangen infört källsortering av mat, metall, kartong och plast utöver den sortering som varit dvs glas och porslin. Vi har även bytt plastpåsar till papperspåsar. Matsorteringen fungerar också sedan 2020 väldigt bra.

Restaurangen har ökat utbudet och säljer mer aktivt vegetariskt och hälsosam mat i utbudet. Ambitionen är även att öka utbudet med närodlat, under rådande tider är det en balansgång mellan inköpspris.

Kontroll av vattenkvalitet

Golfbana och marker

Vattenkvalitén i dammar och vattendrag analyseras visuellt veckovis för att upptäcka eventuella avvikelser. Mellan vatten och skötsel- och sprutning håller vi buffertzoner på 6–12 meter enligt gällande regelverk.

2. RESURSER

2.1 Vatten

Minska behoven

Golfbanan och övriga marker

För att minska vårt vattenbehov naturanpassar vi banan genom att låta den bli naturligare och väljer grässorter som passar vårt klimat och våra förhållanden. Bevattningen styrs till endast de viktigaste spelytorna och görs så effektivt som möjligt utifrån klimat och väder. Vi stödsår greenerna årligen med gräs som är mer slitagetåligt samt kräver mindre vatten.

Effektivitet

Golfbanan och övriga marker

För att begränsa vår bevattning optimerar vi bevattningen och vi har fler vattenmätare som vi läser av förbrukningen årligen. Vi analyserar även årligen vattenförbrukningen, dock är denna till stor del beroende av väder och vind.

Senaste säsongerna har våren varit kall. Vi stödsår skadorna efter vintern och måste då hålla fröerna fuktiga och det går åt lite extra vatten just då på våren. Vi handvattnar torra området på greenerna med vätmedel för att minska onödigt vattnande. Vi mäter fukten på greenerna minst 4 ggr i veckan med vår TDR-mätare. Sammanställningen visar på vilka greener vi kan dra ner bevattningen på samt öka där det behövs.

Klubbhuset

Vi undersöker och delar in vattenförbrukningen i kategorier. Vi ser löpande över spol- och duschanvändning och andra vattenbesparande åtgärder såsom att installera luftare och rörelsestyrda kranar. Vid renovering av damernas omklädningsrum sattes vattensnåla kranar. Två nya toaletter inhandlades vattensnåla kranar.

Maskinhallen

Vi utför revision på vattenförbrukningen och går regelbundet igenom vattenräkningar för att upptäcka avvikelser.

Ansvarsfull förbrukning

Golfbanan och övriga marker

Allt vatten i vår verksamhet kommer från kommunen. Vi analyserade möjligheten att utöka självförsörjningsgraden av vatten genom att bygga ut dammar men kom fram till att detta ej gav den effekt vi skulle vilja ha.

Vi har undersökt förutsättningarna för att borra en egen brunn för att minska förbrukning av kommunalt vatten. Vi har gjort bedömningen att denna investering i dagsläget ej är aktuell.

Det vatten som avrinner från golfbanan till omgivande vattendrag bör ha samma kvalitet som det som används för banans skötsel. Vi släpper ut väldigt lite vatten vilket gör att det inte behöver tas vattenprover för att analysera vattnet.

Bevattningsanläggningen effektiviseras löpande för att optimera användande av vatten.

2.2 Energi

Minska behoven

Golfbana och övriga marker

Vi ska sträva efter att spara energi genom att undvika onödig skötsel på naturområden som inte är i spel. Beträffande golfbilarna är de laddningsbara. Vid varje investeringstillfälle av fordon eller maskin utvärderas alternativen att byta till en miljövänligare och energisnålare.

Klubbhuset

Vi har sedan 2013 vattenburen bergvärme i hela klubbhuset. Kylan i restaurangen styrs av centralkyla via fläktrummet som sitter på taket av klubbhuset. 2018 bytte vi ut hela ventilationssystemet i klubbhuset, som var från 1980, till ett modernt energisnålt system. Energideklarationer är genomförda och är uppdelade i olika kategorier. Vi går regelbundet igenom vår elräkning. I rådande läge med höga elpriser har vi dragit ned värmen, minskat användandet av bastu samt bytt alla lampor till energisnåla lampor. Vi återvinner energi genom våra borrhål från bergvärmerna.

Maskinhallen

Vi har sedan 2020 bergvärme i maskinhallen, personalytor och verkstad. Vi går regelbundet igenom elräkningarna och genomför energideklaration vart tredje år. Vi har sänkt temperaturen i alla ytor, byter löpande till lågenergilampor samt infört rörelsedetektorer för lampor.

Effektivitet

Klubbhuset

Kansliet har vattenburna radiatorer. Vi byter löpande till lågenergilampor. Vid renoveringen av damernas omklädningsrum sattes vattenburna radiatorer in.

Vi har bytt till förnyelsebar elförsörjning.

Vi ser löpande över för energieffektivitet, energirådgivning, energibesparingar och ta fram förslag till åtgärder. *Vi utvärderar just nu alternativ såsom solpaneler.*

Då vi byter vitvaror, vilket sker successivt, ser vi till att byta till mer miljöklassade modeller. Vi har tagit bort alla enheter som haft köldmediet R32.

Maskinhallen

Garagedörrarna till verkstaden är isolerade och i maskinhallen är det endast underhållsvärme för att undvika frost. Vitvarorna i maskinhallen har energiklass A.

Resurshållning

Klubbhuset

Vi har under 2021 bytt till miljövänlig el från leverantör Elkraft Sverige. Vi utvärderar löpande elleverantören. Från 2020 återvinner vi energi från borrhålen från bergvärmen.

Maskinhallen

Vi har under 2021 bytt till miljövänlig el från leverantör Elkraft Sverige.

2.3 Inköp av material

Minska förbrukning

Klubbhus

Under säsongen 2019 skrevs ca 10 tusen scorekort ut på ca 25 tusen ronder. Rekordspel år 2020 användes 15 tusen scorekort på 34 tusen ronder. 2021 användes 10 scorekort på 26 tusen ronder och 2022 har 8 tusen scorekort skrivits ut på 25,5 tusen ronder. Vi uppmanar att medlemmarna använder digitala scorekort för att minska resursförbrukningen. Vi ser löpande över både kansliets och restaurangens förbrukning av material och analyserar dessa varje höst.

Inköpsansvar

Klubbhus

Vi följer vår inköspolicy och strävar efter att göra ansvarsfulla inköp.

Maskinhallen

Vi följer vår inköspolicy för att uppnå bästa möjliga totalekonomi med lägsta möjliga miljöpåverkan.

Återanvänd och återvinn

Golfbanan och omgivande marker

Vi samlar in och återanvänder jord, sand, gräsklipp, löv osv. Vi har under 2020 infört sortering med separata kärl för pet vid klubbhuset vi ser över återvinningsmöjligheter på banan. Detta ökar medvetenheten och minskar de vanliga soporna.

Klubbhuset

Under säsong 2020 har restaurangen infört källsortering av mat, metall, kartong och plast utöver den sortering som varit dvs glas och porslin. Vi har även bytt plastpåsar till papperspåsar. Matsorteringen fungerar också sedan 2020 väldigt bra. För resten av klubbhuset hanterar vi avfallet genom att sortera papper. Torrсорpor hämtas av kommunen en gång i veckan.

Maskinhallen

Farligt avfall omhändertas av godkända transportörer.

3. SAMHÄLLE

3.1 Att nå ut i samhället

Tillgänglighet

Vi är en multifunktionell golfanläggning med promenadstigar, pulkbackar, skidspår, strövområden för svampplockning, bärplockning, hundpromenader, fågelskådning osv. För ökad säkerhet har vi skyltar som förklarar vad som gäller på golfbanans område samt berättar var man korsar banan osv. Arbete pågår ständigt för att förbättra säkerheten.

Vi har ett aktivt klubbiv med restaurang, bridgespel och fler sociala tillställningar. Det finns sammanträdesrum tillgängliga för konferenser och workshops. Vi marknadsför vår restaurang som också går att abonnera för evenemang osv. Tillgängligheten är god då bussen stannar precis intill golfanläggningen och det går även cykelvägar till golfklubben. Det finns möjlighet till förvaring av medlemmars golfklubbor i bagskåp och det finns bastu, dusch och omklädningsrum. Vi har även inomhusträning med slaghall och vi anordnar handigolf vartannat år.

Frivilligarbete och välgörenhet

Vi har många ideelltarbetande medlemmar i olika kommittéer som sköter tävlingar och andra events på klubben. Vi stöder och sponsrar Cancer Rehabfonden med både en dag på klubben samt att alla våra straffavgifter som medlemmar och gäster betalar när man inte dyker upp sina bokade tider går till deras fond.

Samarbeten

Vi har samarbeten med både grundskolan och gymnasiet Hersby Gymnasium, våra tränare har ställt upp med utbildning av elever vid olika friluftsdagar. Vi har bra samarbete med Lidingö Stad som vi årligen har möten med på plats för att diskutera miljöfrågor, samt trafik och byggnadsfrågor. Dialog förs löpande med lärande- och kulturförvaltningen ang hur vi kan öka användandet av våra ytor med bl a skidspår, toaletter öppna året runt, sophantering osv.

3.2 Golfare och anställda

Hälsa och välbefinnande

Golf är friskvård och motion. Vi uppmuntrar att gå golfvanden genom att tillhandahålla vagnar. Vi mäter nöjdhet med enkäter varje vecka. Vi har enkäter både med gäster och medlemmar. Gästenkäter har vi varje vecka med våra greenfeegäster om banan och anläggningens kvalitet samt hur man blir bemött av banarbetare, receptionspersonal samt personal i kiosken och restaurangen. Vi gör större enkäter/undersökningar med våra medlemmar en gång per år där vi stämmer av hur man upplever klubben, anläggningen samt bemötande. Vi bidrar till juniorers utveckling genom att uppmuntra dem till att delta i klubbarrangemang osv.

Inkludering

Vi marknadsför golf och uppmuntrar barn och familjer att utnyttja banan. Vi involverar golfare med en jämn könsfördelning i vårt beslutsfattande. Jämställdhet är viktigt och vi arbetar aktivt med projekt Vision 50/50.

Anställning

Vi har jämlik rekryterings- och anställningspolicy, följer alla regler för egen och inhyrd personal samt den lagstiftning som gäller för säkerhet på arbetsplatsen. Personalen erbjuds utbildningar och kurser och vi uppmuntrar till personlig utveckling. Vi har regelbundna kurser i både bemötande samt utbildning inom varje specifikt område. All personal uppmuntras att spela golf genom fritt medlemskap, samt att all fastpersonal kan gå till gym för att träna och hålla fysiken på topp.

Involvera

Vi informerar löpande vid personalmöten personalen om vårt hållbarhetsåtagande, och sprider att det även är personalens ansvar. Informationsgivning till personal sker via Anders, Adam och Johan. Alla i personalen är välkomna till miljökommittén. Vi involverar medlemmarna i vårt hållbarhetsarbete genom information via nyhetsbrev, hemsidan och sociala medier för att berätta för gästade golfare. Vi uppdaterar hemsidan löpande med vårt miljö- och hälsoarbete. Vi har även länkat till sustainable.golf-sidan med våra aktuella berättelser. Vi sprider även hållbarhets- och miljöinformation på anslagstavlor. *När väl flora- och faunainventeringen har kommit längre ska vi även publicera information kring denna.*

Kommunikation

Involvera

Miljösektionen involverar hela klubben och miljöarbetet är förankrat hos personal, medlemmar, gäster, styrelsen, myndigheter och övriga. Vi kommunicerar vårt arbete till alla medlemmar med en årlig verksamhetsberättelse, diskuterar hållbarhetsfrågor vid vår årliga konferens. Genom att kommunicera och utbilda alla berörda personer oavsett funktion, erhålls kunskap, intresse och engagemang i att delta i klubbens arbete med att integrera miljöarbetet i den dagliga verksamheten. Vi främjar delaktighet och engagemang i miljöarbetet genom att följa miljöplanen och uppmuntrar alla att inkomma med förslag på åtgärder som främjar miljö, hälsa och samhälle - en hållbar golfklubb.

Styrelsen informeras löpande om miljösektionens arbete. Medlemmar informeras vid årsmöten om miljösektionens arbete. Miljösektionen håller löpande kontakt med miljökompetenta gäster i syfte att hämta in kunskaper och reflektioner, såsom Naturskyddsföreningen samt Lidingö stads skogsförvaltare. Miljösektionen deltar i miljöseminarium och föreläsningar med anknytning till miljöarbete, mångfaldssymposium från biodlarföreningen, lantbruksuniversitet är några exempel. Vi ser årligen över miljöpolicyen.

Vi håller kontinuerlig dialog ang miljöfrågor med kommunen. Greenkeepern håller årligen kontakt med kommunen i samband med ansökan om att få sprida växtskyddsmedel på golfbanan. Miljötillsyn sker varje höst, även den senaste inspektionsrapporten, hösten 2022 var utan anmärkning.

Vi har regelbundna kontakter med Stockholms golfdistrikt både bland ideella för kurser och utbyten inom handicap, regler och tävlingar. Även anställda träffas inom ban-, kansli- och receptionsfrågor såsom tävlingar och banskötsel.

Marknadsför och visa (miljö)arbetet

Vi informerar löpande samtliga intressegrupper och media om vårt miljöarbete och GEO certifiering. Vi kommunicerar via medlemsbrev, hemsidan om klubbens arbete med miljöplanen. Den finns också på hemsidan.

Miljöplanen går igenom årligen med uppdatering och uppfyllelse. Detta för att på ett tidigt stadium och på ett effektivt sätt säkra måluppfyllelse, identifiera avvikelser från uppgjorda planer och tagna beslut, samt visa att myndigheternas krav uppfylls.

Miljöplanen uppdateras vart tredje år då vi sätter nya delmål och mål.

Vi skriver årligen en miljörapport som kommer med i verksamhetsberättelsen. Se nedan berättelsen för 2022.

Miljösektionens verksamhetsberättelse för 2022

Mål för vår verksamhet

Syftet med miljösektionens arbete är att främja naturen på och i anslutning till golfbanan. Detta görs genom att förstå och ta hand om den. Syftet är även att optimera användandet av resurser ur ett hållbarhetsperspektiv och stärka interaktionen med vårt närsamhälle. Vårt mål är att genomdriva den miljöplan som sattes under 2019 i samband med klubbens GEO certifiering.

Årets verksamhet

Miljösektionen har under året bestått av: Stephanie Göthman, Anders Green, Gunilla Sellberg, Johan Gårdinger, Johan Gernandt, Adam Carlsson och Carl-Johan Unonius. Vi har under året haft digitala möten.

Arbetet med miljöplanen har fortsatt och vi har bland annat genomfört följande. Vi har i år grundligen rensat våra mindre dammar på golfbanan. De större dammarna rensar vi årligen.

Under hösten 2022 har vi slagit ner högruffen som sen pressats till höbalar som vi har skänkt till en fårbonde i närheten av golfbanan. Totalt blev det 14 balar, ca 6,3 ton gräs som hon kommer kunna utfodra djuren under hösten och vintern.

Sedan ett par år tillbaka har vi börjat dressa med återvunnen sand. Sanden är återvunnen från schaktmassor som tvättas. Detta bidrar till minskad mängd avfall, mindre klimatpåverkan och en bättre livscykel för material.

Under vintertid gallrar vi i skogen, döda träd tas ner samt träd som skuggar finklippta ytor. Stockarna och grenarna läggs sedan på hög som får torka i ett par månader som i sin tur blir till flis som går ner till ett värmeverk ca 10 minuter bort. Det bidrar till värme till Stockholm samt minimal klimatpåverkan.

Arbetet med Lidingö Golfklubbs miljöarbete fortsätter och vi sätter hållbarhet i fokus för både golfbanan och klubblivet.

Lidingö 15 december 2022

Miljösektionen, Lidingö Golfklubb